

REVISORSEXAMEN

Del I

November 2003

REVISORSEXAMEN

Allmänt

Datum:	24 november 2003
Skrivtid:	2 x 4 timmar, varav 4 timmar för del I
Hjälpmedel:	Alla hjälpmedel är tillåtna förutom kontakt med andra personer (t.ex. via mobiltelefon eller dator)
Krav för godkänt resultat:	75 poäng av 100 utan några särskilda krav på fördelning av poäng på olika uppgifter

Rekommenderat arbetsätt

Förutsättningarna för godkänt resultat förbättras av ett strukturerat tillvägagångssätt vid genomförandet av provet. Det är av särskild vikt att:

- använda tillräckligt med tid för inläsning av praktikfallen
- fördela tiden utifrån varje uppgifts svårighetsgrad och poängantal
- beakta att frågeställningen kan inrymma många aspekter och ämnesområden

Utformning av svar

Du lämnar alltid dina svar i egenskap av godkänd revisor. Vid avgivande av svar bör du:

- svara på ett strukturerat sätt med tydligt och korrekt språkbruk
- ange motiveringar och hänvisningar samt visa uträkningar
- markera eventuella citat med kursiv stil

För det fall någon uppgift är oklar finns möjlighet för provvakten att kontakta provkonstruktören för eventuellt förtydligande.

Bedömning

Bedömning av svar, som skall lämnas på bifogade svarsblanketter eller utskrifter från PC, sker utifrån en svarsmall. Alternativa svar kan - beroende på motiveringar - också beaktas vid bedömningen.

Svar på varje uppgift - eller deluppgift - bedöms enligt följande princip i en fråga omfattande fyra poäng:

- sakinnehåll i lämnat svar (3 p)
- struktur och språk (1 p)

Revisorsexamen november 2003, del I

Poängsättningen innebär följande:

4 p - Bra svar

3 p - Tillfredsställande svar

2 p - Vissa brister

1 p - Stora brister

0 p - Uteblivet eller felaktigt svar

Som framgår av modellen för poängsättning läggs tyngdpunkten på sakinnehållet i lämnat svar.

	<u>Poäng</u>
1. KP Fastighetsbyrå AB	20
2. NIU AB	<u>30</u>
	50

Lycka till!

1. KP Fastighetsbyrå AB (20 p)

Bakgrund

Du är revisor i KP Fastighetsbyrå AB som bildades i januari 2003 av fastighetsmäklaren Karin Pettersson. Samtliga aktier ägs av Karin som är VD och ensam styrelseledamot. Rolf Eriksson, som är Karins sambo, är styrelsesuppleant. Verksamheten utgörs av fastighetsmäklari och bolagets räkenskapsår är kalenderår.

Karin är civilekonom och arbetade efter examen hos en revisionsbyrå under ett par år i slutet av 1980-talet och därefter som aktieanalytiker hos ett fondbolag. I slutet av år 2000 blev Karin uppsagd hos fondbolaget på grund av en vikande marknad och hon bestämde sig då för att skaffa sig en utbildning som fastighetsmäklare.

Under augusti 2003 förvärvade KP Fastighetsbyrå AB samtliga aktier i Anderssons Restaurang AB från krögaren Hans Gustavsson för en köpeskilling om 850 tkr. Bakgrunden till förvärvet var att Rolf, som länge arbetat som kock, under flera år planerat att förvärva en egen restaurang. Förvärvet av aktierna finansierades i huvudsak genom att KP Fastighetsbyrå AB upptog ett banklån om 750 tkr som möjliggjordes genom att Karin och Rolf ställde personliga säkerheter för detta.

Rolf är ensam styrelseledamot i dotterföretaget och Karin är styrelsesuppleant. Vid en extra bolagsstämma i början av september 2003 blev du vald som revisor i dotterföretaget.

Verksamheten i KP Fastighetsbyrå AB bedrivs i huvudsak hemifrån i ett särskilt inrättat kontor i Karins och Rolfs privata villa. Fram till och med oktober 2003 uppgick den ackumulerade omsättningen från fastighetsmäklariet till drygt 800 tkr. Omsättning och lönsamhet har påverkats positivt av att bolaget anslutits till en etablerad franchisegivare. Karin sköter själv bokföringen och kommer att ta fram ett utkast till årsredovisning för bolagets första räkenskapsår 2003-01-14--2003-12-31.

Deluppgift 1.1

I mitten av november 2003 blir du uppringd av Karin som gått igenom bokföringen t.o.m. 31 oktober 2003 och vill ha dina synpunkter på nedanstående transaktioner:

- Fast inträdesavgift om 50 tkr till en känd franchisegivare inom fastighetsmäklari har bokförts som reklamkostnad.
- Sponsorpaket till en lokal badmintonklubb om 22 tkr har också bokförts som reklamkostnad. I utbyte får KP Fastighetsbyrå AB under 2003 utnyttja två reklamtavlor.
- Hyra för särskilt inrättat kontor i Karins och Rolfs privatbostad om 2 tkr per månad har redovisats som lokalhyra och skuld till Karin.

Revisorsexamen november 2003, del I

- För att minska antalet verifikationer bokför Karin in- och utbetalningar via bankgiro som en affärshändelse, då överföring alltid sker mellan bankgiro och bankkonto samma dag. Även inbetalningar från kunder i form av t.ex. postväxlar och checkar bokförs som en enda affärshändelse, då Karin senast på följande arbetsdag alltid sätter in dessa medel på bolagets checkkonto.
- Erhållna handpenningar för annans räkning från köpare av fastigheter har under året bokförts bland övriga kortfristiga skulder samtidigt som pengarna satts in tillfälligt på bolagets checkkonto.

Uppgift (10 p)

Kommentera ovanstående transaktioner och föreslå eventuella justeringar/åtgärder så att KP Fastighetsbyrå AB följer god redovisningssed. Redogör i tillämpliga fall även för gällande skatterätt inklusive eventuell påverkan på Karins respektive Rolfs privata beskattning.

Deluppgift 1.2

I slutet av november 2003 ringer Karin dig från Teneriffa och ber dig att faxa den resultaträkning för januari – oktober och den balansräkning per 2003-10-31, som du tidigare erhållit, till bolagets bankkontakt. Med anledning av att bolaget ansökt om utökad checkkredit säger hon att du även ska ringa till bolagets bankkontakt och intyga att bolagets redovisning är korrekt. Enligt Karin har ju alla tveksamma transaktioner t.o.m. 2003-10-31 utretts och bokats korrekt efter ert telefonsamtal för drygt en vecka sedan.

Uppgift (4 p)

Vilka överväganden gör du angående Karins önskemål om att du informerar och kontaktar bolagets bankkontakt och vad svarar du Karin?

Deluppgift 1.3

Karin avser att sälja en personbil från moderföretaget till dotterföretaget för en köpeskilling om 1 tkr. Bilen var tidigare hennes egen som hon avyttrade till KP Fastighetsbyrå för en köpeskilling om 100 tkr (enligt värderingsintyg) under september 2003. Motivet till försäljningen är att dotterföretaget behöver en bil för varutransporter samtidigt som Karin vill att moderföretaget stöttar dotterföretaget ekonomiskt. Enligt Karin kan försäljningen av personbilen ske i slutet av 2003 eller i början av 2004. Hon kan också tänka sig en försäljning till marknadspris om istället lån/bidrag kan lämnas till dotterföretaget.

Koncernföretagens egna kapital, efter av Karin gjorda justeringar per 2003-10-31 (tkr):

Revisorsexamen november 2003, del I

	<u>Moderföretaget</u>	<u>Dotterföretaget</u>
Aktiekapital	100	100
Reservfond	-	20
Balanserad vinst	-	150
Periodens resultat	200	- 20
Obeskattade reserver	-	-

Du blir kontaktad av Karin som behöver ditt stöd för hur bilaffären bör hanteras.

Uppgift (6 p)

Vilka olika alternativ för bilöverlåtelse föreligger? Ge samtidigt ett råd till Karin om hur moderföretaget ”kan stötta dotterföretaget ekonomiskt”. Ta också ställning till om reglerna i aktiebolagslagen om vinstutdelning blir tillämpliga.

2. NIU AB (30 p)

Bakgrund

Du är revisor i NIU AB (Nya In- och Utgångar AB) som är moderföretag i NIU-koncernen. Bolaget ägs till 60 % av Investmentbolaget Lådan AB och resterande 40 % ägs av två statliga AP-fonder. Aktierna i bolaget har lika rösträtt. NIU-koncernen är en av Europas största tillverkare av industri- och garageportar samt dörrar.

Koncernen utgörs utöver moderföretaget av sju helägda dotterföretag. Koncernen har 1 650 (1 590) anställda i sex länder. Tillverkning av industri- och garageportar sker i moderföretaget och tillverkning av dörrar sker i dotterföretagen Svensk Dörrproduktion AB och Svensk Passageproduktion AB. Koncernens prognostiserade omsättning och rörelseresultat för 2003 uppgår till 2 850 mnkr (2 580) respektive 300 mnkr (245). Koncernföretagens räkenskapsår är kalenderår.

Moderföretaget är beläget i Jönköping och tillhandahåller koncerngemensamma tjänster som inköp, design, finans och marknadsföring. Ledning, administration och ekonomi för moderföretaget och koncernen hanteras från huvudkontoret i Jönköping. En notering på Stockholmsbörsens O-lista är beräknad att äga rum under hösten 2005.

Kort historik

- Hösten 1992 förvärvar finansmannen Erik Svensson, genom Investmentbolaget Lådan AB, rörelsen i Industriportar AB i konkurs från konkursförvaltaren. Efteråt bedrivs rörelsen i det nybildade bolaget Industriella Portar AB.
- Inför en expansion i Europa byter Industriella Portar AB namn till NIU AB under hösten 1994.
- Under 1995-98 bildas säljbolag i Norge, Danmark, Tyskland, England och Frankrike.
- Den 1 januari 2000 förvärvar NIU AB samtliga aktier i Svensk Dörrproduktion AB.
- Under våren 2000 avyttrar Investmentbolaget Lådan AB 40 % av aktierna i NIU AB till två statliga AP-fonder.
- Den 1 januari 2001 förvärvar NIU AB samtliga aktier i Svensk Passageproduktion AB.

Revisorsexamen november 2003, del I

Verksamhet

Försäljningen till slutkund sker genom egna återförsäljare, grossister, lokala agenter och samarbetspartners. Koncernens produkter omfattar följande (i procent av total omsättning):

- Garageportar (36 %)
- Industriportar (34 %)
- Ytterdörrar (15 %)
- Innerdörrar (10 %)
- Övrigt (5 %)

NIU-koncernen tillverkar och/eller säljer drygt 200 produkter. Tillverkning sker främst i egna produktionsanläggningar, men en större del av ytter- och innerdörrarna tillverkas hos en viktig underleverantör.

Marknad

Koncernens försäljning fördelar sig på geografiska marknader enligt följande (i procent av omsättningen):

Sverige	30 %
Tyskland	23 %
England	16 %
Norge	11 %
Danmark	10 %
Frankrike	8 %
Övriga länder	2 %

De största konkurrenterna avseende garage- och industriportar är ofta internationella koncerner. Vad avser ytter- och innerdörrar finns i regel stor priskonkurrens från både nationella tillverkare i respektive land och tillverkare i lågprisländer. Under 2005/06 planerar koncernen att etablera verksamhet i Asien och Östeuropa.

Finansiell information

NIU-koncernen	Prognos 2003	Utfall 2002	Utfall 2001	Utfall 2000	Utfall 1999	Utfall 1998
Nettoomsättning (mnkr)	2 850	2 580	2 241	1 999	1 505	1 425
Rörelseresultat (mnkr)	260	245	210	192	135	130
Rörelsemarginal (%)	9,1	9,5	9,4	9,6	9,0	9,1
Årets resultat (mnkr)	220	207	173	154	99	99
Sysselsatt kapital (mnkr)	1 350	1 271	1 181	1 116	994	973
Eget kapital 31/12 (mnkr)	1 050	951	849	760	615	516
Avk. sysselsatt kapital (%)	21,0	20,9	19,2	18,7	16,1	16,0
Avk. på eget kapital (%)	22,0	23,0	21,5	21,4	22,4	21,2
Soliditet (%)	60,0	57,6	55,1	52,2	47,5	46,2
Antal anställda	1 650	1 590	1 444	1 325	1 108	1 095

Revisorsexamen november 2003, del I

Deluppgift 2.1

En totalinventering för samtliga lager i alla koncernföretag brukar normalt ske per 31 oktober. Då varulagret är en väsentlig balanspost i moderföretaget har du planerat att ni ska närvara vid den fysiska inventeringen. I mitten av oktober kontaktar du därför koncernens redovisningschef Rolf Andersson för att berätta om er planerade närvaro vid inventeringen och för att få uppgifter om kontaktpersoner m.m. Rolf ifrågasätter emellertid syftet med er närvaro vid inventeringen, eftersom ni alltid får fullständig information rörande inventeringsinstruktioner, inventeringsdifferenser m.m. Enligt Rolf är det onödigt att ni stör lagerpersonalen vid inventeringen och han hävdar bestämt att det är bättre att ni analyserar och ställer kompletterande frågor avseende det fullständiga materialet som han kommer att översända.

Uppgift (4 p)

Hur bemöter du Rolfs ifrågasättande av er närvaro vid den fysiska inventeringen och vad blir ditt beslut?

Deluppgift 2.2

Dotterföretaget Svensk Dörrproduktion AB har för avsikt att per 31 december 2003 göra en riktad nyemission till Karmen AB, koncernens största underleverantör av dörrar. Vid nyemissionen kommer antalet aktier att öka med 40 % och Karmen AB ska betala 3 mnkr, varav 2,1 mnkr ska avsättas till överkursfond. Priset har accepterats av nuvarande ägare mot bakgrund av att man härigenom utökar samarbetet med koncernens viktigaste underleverantör.

Prognostiserad balansräkning för Svensk Dörrproduktion AB, före nyemissionen, i sammandrag per 2003-12-31 (samtliga belopp i tkr):

Summa tillgångar	19 500
Bundet eget kapital	5 000
Fritt eget kapital	5 500
Årets resultat	1 000
Skulder	<u>8 000</u>
Summa eget kapital och skulder	19 500

Per 2002-12-31 fanns i koncernredovisningen en goodwillpost om 2 000 tkr som ska skrivas av enligt plan med 1 000 tkr under räkenskapsåret 2003 (ursprungligt värde 5 000 tkr per 2000-01-01).

Rolf har i mitten av november 2003 gjort nedanstående preliminära beräkning som utvisar att det på grund av nyemissionen kommer att uppstå en förlust i NIU-koncernen.

Koncernens ägarandel efter emissionen (100/140)	71,4 %
Minoritetens ägarandel efter emissionen (40/140)	28,6 %

Nyemissionens påverkan på koncernens resultat för 2003 (tkr):

Revisorsexamen november 2003, del I

Dotterföretagets värde före emissionen: 100 % av (19 500 + 1 000 – 8 000)	12 500
Dotterföretagets värde efter emissionen: 71,4 % av (19 500 + 1 000 + 3 000 – 8 000)	11 067
Förlust på grund av emissionen:	- 1 433 (11 067 - 12 500)
Goodwillpost per 2003-12-31 (tkr): 71,4 % av 1 000	714
Minoritetsintresse per 2003-12-31 (tkr): 28,6 % av (19 500 + 1 000 + 3 000 – 8 000)	4 433

Uppgifter (6 p)

- Förklara den förlust som nyemissionen ger upphov till i NIU-koncernen.
- Granska och kommentera Rolfs beräkningar av goodwill och minoritetsintresse per 2003-12-31.

Deluppgift 2.3

I januari 2002 träffades en överenskommelse med fackföreningen avseende särskild ålderspension mellan 63 och 65 år. Överenskommelsen innebar i princip att all fast anställd personal i Sverige, som inte omfattas av chefsavtal eller liknande, får möjlighet till förtida pension från den månad de fyller 63 år. Pensionsrätten är antastbar (villkorad) och för att pension ska utgå krävs att den anställde kvarstår i tjänst till 63 år och själv väljer pensionsalternativet istället för att fortsätta arbeta.

Vid bokslutsarbetet per 2002-12-31 förelåg följande, av fristående pensionsinstitut beräknade, nuvärden av pensionsförpliktelsestörlekar för de svenska koncernföretagen:

NIU AB	70 mnkr
Svensk Dörrproduktion AB	51 mnkr
Svensk Passageproduktion AB	0 mnkr

Beloppens storlek blev en obehaglig överraskning för koncernledningen i samband med bokslutsarbetet för 2002. Förklaringen till att beloppen blev särskilt stora vid första årets beräkning berodde på redan intjänad pensionsrätt. Beloppen bör emellertid betraktas som maximala, då hänsyn måste tas till att många anställda slutar före 63 års ålder och att vissa kanske väljer att inte utnyttja pensionsalternativet.

Moderföretaget NIU AB och dotterföretaget Svensk Dörrproduktion AB valde att i årsredovisningarna för 2002 redovisa nämnda antastbara pensionsförpliktelser samt särskild löneskatt inom linjen bland ansvarsförbindelser. I samband med vår rapportering från revisionen avseende räkenskapsåret 2002 påpekade vi behovet av en översyn av bolagens redovisning av pensionsförpliktelser.

Revisorsexamen november 2003, del I

En översyn under hösten 2003 har medfört att koncernens personaldirektör Ebba Eriksson kommit fram till att det är rimligt att anta att ungefär 60 % av de totala pensionsförpliktelseerna bör belasta företagets resultat per 2003-12-31. Uppskattningen har skett utifrån historisk personalomsättning och enkäter till personalen avseende planerat utnyttjande av pensionsrätten. Revisionsteamet har erhållit underlag från personaldirektören och det har inte framkommit något som gör att hennes antagande kan ifrågasättas.

I början av januari 2004 förelåg följande, av fristående pensionsinstitut beräknade, nuvärden av pensionsförpliktelseernas storlek per 2003-12-31:

NIU AB	77 mnkr
Svensk Dörrproduktion AB	56 mnkr
Svensk Passageproduktion AB	0 mnkr

I utkast till årsredovisningar för räkenskapsåret 2003 redovisar därför NIU AB och Svensk Dörrproduktion AB 60 % av ovanstående belopp bland avsättningar för pensioner med tillhörande särskild löneskatt. Några pensionsförpliktelser redovisas därmed inte inom linjen bland ansvarsförbindelser.

Uppgifter (10 p)

- Kommentera de svenska koncernföretagens redovisning av pensionsförpliktelser och särskild löneskatt per 2003-12-31 (bortse från effekter på inkomstskatten).
- Beskriv vilka justeringar och vilken information som behöver göras respektive lämnas i årsredovisningarna 2003 för dels moderföretaget, dels dotterföretagen.
- Ange med belopp hur koncernens not om fritt eget kapital påverkas (ingen förtida tillämpning av Redovisningsrådets rekommendationer).
- Kommentera huruvida årsredovisningarna för räkenskapsåret 2002 måste ändras och på nytt insändas till Patent- och registreringsverket.

Deluppgift 2.4

Dotterföretaget Svensk Passageproduktion AB har en egen ekonomifunktion med ekonomichef. Revisionsmedarbetarna Erika och Rune med två till tre års erfarenhet har självständigt utfört årets bokslutsrevision efter dina instruktioner. I mitten av januari 2004 är du på plats hos bolaget och tar del av följande noteringar som Erika och Rune sammanställt:

- Det finns inget underlag till beräkningen av semesterlöneskulden per 2003-12-31. En fullständig semesterlöneskuldlista (intjänad och sparad semester per anställd) kommer dock att tas fram i samband med nästa månads lönekörning. Beräkningen har skett utifrån semesterlöneskulden i november med justerad uppskattning för december. Semesterlöneskulden har bedömts som rimlig.

Revisorsexamen november 2003, del I

2. Vid Erikas kontrollinventering av kontantkassan per 2003-12-31 noterades en brist om ca 9 tkr (enligt bokföringen borde kassan uppgå till 30 tkr).
3. På grund av hög arbetsbelastning har efterkalkyler för egentillverkade dörrar inte framtagits under 2003. Föregående års efterkalkyler har justerats upp med 4 % och för nya modeller har upprättade förkalkyler använts vid lagervärderingen per 2003-12-31. Efter att ha tagit del av Runes och Erikas övergripande analys och stickprovsgranskning av varulagret har du emellertid kunnat konstatera att det inte föreligger något väsentligt fel i det redovisade varulagervärdet per 2003-12-31.
4. Den 10 oktober 2003 lånade bolaget ut 5 mnkr till finansmannen Erik Svensson som är styrelseledamot i Investmentbolaget Lådan AB. Enligt bolagets ekonomichef Sandra Karlsson utgör lånet inget problem, då Erik inte är styrelseledamot i dotterföretaget. I undertecknad revers framgår att ränta utgår med 5 % och att lånet ska vara reglerat i sin helhet senast den 31 december 2005. Erik har ställt betryggande säkerheter för lånet i form av fastighetsinteckningar.
5. Uppgift om rörlig ersättning till verkställande direktören anges inte särskilt och ingår inte heller i de i utkastet till årsredovisning för 2003 angivna beloppen om löner och ersättningar. Sandras motivering är att VD Anders Andersson erhållit en extra bonus under 2003 om 1 200 tkr och att han inte vill att övrig personal ska få kännedom om detta.

I utkastet till årsredovisningen för 2003 framgår följande finansiella information (mnkr):

Nettoomsättning	651
Rörelseresultat	53
Balansomslutning	367
Obeskattade reserver	43
Aktiekapital	50
Reservfond	10
Balanserat resultat	92
Årets resultat	35

Sandra har redan rapporterat bokslutet för 2003 inklusive utkast till årsredovisning till huvudkontoret och säger att man helst inte vill göra några justeringar. Huvudkontoret i Jönköping engagerar sig inte i utformningen av dotterföretagens årsredovisningar utan fokuserar enbart på moderföretagets årsredovisning som koncernens intressenter främst tar del av.

Utkast till PM från bokslutsrevisionen ska presenteras vid slutrevisionen för Svensk Passageproduktion AB i övermorgon, där även företrädare för moderföretaget kommer att delta.

Revisorsexamen november 2003, del I

Uppgifter (10 p)

Avge dina svar under förutsättning att det inte skett några förändringar i årsredovisningen för räkenskapsåret 2003.

- a) Hur hanterar du ovanstående noteringar vid slutrevisionen och i ditt PM från bokslutsrevisionen?
- b) Redogör för dina överväganden i samband med avgivande av revisionsberättelse och upprätta ett förslag till revisionsberättelse för räkenskapsåret 2003. (Påbörjad revisionsberättelse bifogas som svarsmall).

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Svensk Passageproduktion AB

Org.nr 556000-0000

Jag har granskat årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens förvaltning i Svensk Passageproduktion för räkenskapsåret 2003. Det är styrelsen som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen. Mitt ansvar är att uttala mig om årsredovisningen och förvaltningen på grundval av min revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att jag planerat och genomfört revisionen för att i rimlig grad försäkra mig om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga fel. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens tillämpning av dem samt att bedöma den samlade informationen i årsredovisningen. Som underlag för mitt uttalande om ansvarsfrihet har jag granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot är ersättningsskyldig mot bolaget. Jag har även granskat om någon styrelseledamot på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen. Jag anser att min revision ger mig rimlig grund för mina uttalanden nedan.

X-stad den

NN

Godkänd revisor